

Arany is lehetne a magyar ezüst

Két tonna bauxitból lehet nyerni egy tonna timföldet, aztán ismét két tonna timföldből kapunk egy tonna alumíniumot és minden egyes tonna alumínium előállításához kétféleképpen energiát követel! Hazánk közismerten számottevő bauxit-vagyonnal rendelkezik, évi kétfélmillió tonnát bányásznak ki a földből és ez azt jelenti, hogy Európában a „dobogón” csak a franciák előznek meg, de világviszonylatban is a ranglistán tartjuk a nyolcadik helyet. A timföld-gyártásban sincs semmi röstellni való, hiszen Almásfüzitő ma Közép-Európa legnagyobb timföld-termelője. Annál nagyobb gondot jelent — éppen az energia-szegénységünk miatt — a timföldet átalakítani alumíniummá.

Négyszázézerszer — húszszer

Be lehet szorozni: hazánk jelenlegi timföld-termelése — amely húsz év alatt éppen a húszszorosára emelkedett — túlhaladja a négyszázézerszer tonnát. Ha valamennyit itt-hon akarnánk alumíniummá átalakítani nyolc milliárd kilowattóra energia kellene! Csillagászati szám... Eppen ezért, ha a magyar ezüst útját követjük, akkor sorsdöntő kilométerkő: a nemzetközi együttműködések dátuma, 1960. Először a lengyelekkel kötöttünk együttműködési megállapodást és az évi nyolcvanezer tonna kiszállított timföld alumínium-tartalmának negyven százaléka kerül vissza hazánkba.

Ezt követően újabb és még jelentősebb megállapodás aláírására került sor: a Szovjetunióval. A timföld-alumínium egyezmény alapján hazánk 1980-ig fokozatosan évi 330 ezer tonna timföldet szállít az energiában gazdag szovjet iparvidékre és cserébe 165 ezer tonna alumíniumtömböt, illetve félgyártmányt kapunk. A vilámosenergia ellenértékét a Szovjetunióban is keresett alumíniummal törlesztjük. A nemzetközi együttműködés és a hazai termelés növekedése révén tavaly végre el-

értük, hogy egy lakosra tíz kiló alumínium „fogyasztás” jut. S hogy mennyire meg-nőtt az „étvágyunk”, arra jellemző, hogy 1960-ban mindössze négy kiló volt.

Mi és a nagyvilág

Az ENSZ felmérése szerint az elmúlt húsz esztendőben a világ alumínium-termelése több mint ötszörösére — másfél millió tonnáról nyolcmillióra — emelkedett. Hazánkban ugyanezen idő alatt majd tízszeresére sokszorozódott az alumínium felhasználás és ma már nagyjából eléri a nyugat-európai iparilag fejlett országok átlagát.

Nézzünk néhány összehasonlítást: ha egy lakosra számoljuk az alumínium felhasználást, akkor egysorban állunk Angliával, ahol ugyancsak tíz kiló, Franciaországé csak hét kiló, előtünk jár az NSZK 12,5 kilóval és a világon a legtöbbet az Egyesült Államokban használnak fel: 23 kilót.

Mindezek látványos számok, azonban, ha a felhasználás módjait vizsgáljuk, akkor orvoslásra váró „sebeket” is találunk. A járműgyártás — a felhasználásból mindössze — tíz százalékos jussra tartott igényt, (az NSZK-ban a járműgyártás éppen kétszer ennyivel részesül); az építőipar még szerényebb, alig nyolc százalékkal is beéri (Svájc a vezető ebben az iparágban, a felhasználás a miénkét háromszorosa); a gépgyártás a sereghajtó öt százalékkal. Dicséretre méltó adatok is vannak: elsők vagyunk Európában a villamosiparban és ugyancsak mi használjuk — egy lakosra számítva — a legtöbb alumíniumot edény és tömegcikk gyártására.

A tennivalókat elsősorban nem is a termelés fokozásában kell keresnünk — bár a tervtörvény a jelentős bauxit-vagyonunkra és a nemzetközi együttműködésre támaszkodva a következő öt évben is elírja az iparág kapacitásának növelését, mégis — sokkal inkább sürget, hogy az értéke-
Bán János

sebb, vagyis a feldolgozott alumínium kerüljön a hazai és a világpiacon.

Forradalmasíthatja az építőipart

Amíg egy tonna bauxit világpiacon mindössze 5–6 dollár, a timföldé húsz–húszöt dollár. Az alumíniumtömböt már ötszáz dollár adnak, a félgyártmány értéke tülépheti a tonnánkénti hétszáz dollárt és a késztermékké feldolgozott alumínium még ennek is a többszöröse.

Az értékeesebb feldolgozás érdekében sokat tett az iparfejlesztésünk. Korszerű gyárak állnak szolgálatába, újabb és újabb területeken alkalmazva kezdjük felfedezni patinás kincsünket — a magyar ezüstöt. Sajnos, a könnyűszerkezetes építési mód a szükségesnél lassabban válik „népszerűvé”, pedig az építőiparban ugrásszerű fejlődést ígér. Nagyobb rangot kaphatna a csomagolásban és az élelmiszeriparban is az alumínium, de ugyanez a sürgetés áll a jármű- és a gépiparra.

A hazai felhasználás kulturáltabbá tétele mellett még egy haszonnal kecsegtet a félkésztermékek és késztermékek arányának javítása. A világpiacon árak bevétele bőségesen kárpótol a befektetett munkáért és összegért.

Hazánk — nemzetközi méreteken is — jelentős eredményeket ért el az alumínium felhasználásban, és a tervek szerint tíz éven belül még ez is a kétszeresére nővekszik, de, hogy „arannyá” váljon a magyar „ezüst”, ehhez az is kell, hogy az alumínium feldolgozását, szélesebb körű alkalmazását még jobban szorgalmazzuk. Vagyis a szerepének megfelelő rangra is kell emelni az alumíniumot, amit az ötéves tervünk így fogalmaz meg: „a feldolgozottabb, értékeesebb félgyártmányok termelését kell gyorsabban fejleszteni.”

Bán János

Ezer pótkocsi

A dorozsmai MEZOGÉP Vállalat szentesi üzemében az idén rátértek az önálló gyártásra, és ennek keretében ezer közúti pótkocsit készítenek. A pótkocsikat mezőgazdasági és más üzemek vásárolják az ország különböző részeiben. A gyártási folyamatok állandósulásával a technikai színvonal emelkedett, és új munkalehetőség nyílt a nők számára is. Nagymagocsról és Derekegyházi-ról a gyáregység saját autóbusszával szállítja a munkahelyre a dolgozókat. Jelenleg a női munkások létszáma megközelíti a 60-at. A szociális viszonyok fejlettségét mutatja a hideg-meleg vizes fürdő és öltöző, ezenkívül a saját üzemi konyha.

A gyáregység a közúti pótkocsigyártáson kívül foglalkozik kertészeti üvegházi vasszerkezetek előállításával is.

Dűsulunk

A technikának tudvalevően vannak áldásai. Áldás a villany, a gáz, a beépített szekrény és a szunyogháló. Sőt, már olyannyira dűsulunk az áldásokban, hogy gyakorta szidjuk őket. Mert a villany is addig jó, amíg nem ráz a fürdőkád, a beépített szekrény is, amíg nem csikorog az ajtaja, a busz, rugóim elfelejt jönni, a televízió, amíg meg nem zebra-sodik.

Ki tagadná például, hogy azokban a városnegyedekben — és egyre többben — ahol nem szénrel tüzelnek, hanem gázzal, tisztább a levegő. A szél nem nyomja alá fulladást a füstöt, s nyitott gyermekocsival is nyugodtan lehet járni fűtési szezonban, mert az apróság nem lesz tíz perc múlva olyan, mint Kisbence az emlékeztető gyermeknótában. Szóval, áldás a gáz, kivéve, ha... dűsulunk.

Az ember fejlődése folyamán elvesztette egyes érzékzerveinek azt a finomságát, mely az állatokkal jellemzi. A szaglása például korántsem olyan, mint valaha, mikor a szélirányból meg tudta állapítani, hogy jön a mammut, vagy csak a

Új Updike-kötet szegedi fordítókkal

John Updike régi ismerőse a magyar olvasónak. Most az Európa Zsebkönyvek sorozata lepte meg olvasóit egy reprezentatív novellaválogatással. A kötet címe: Ilyen boldog se voltam. Huszonkét elbeszélést kap kézhez az olvasó, tizennégy fordító tolmácsolásában.

A kötet külön érdekessége és öröme számunkra, hogy a fordítók között két szegedi egyetemista lány nevét olvashatjuk. Bódis Klárát és Joó Agnesét. Bódis Klára a Reggel című elbeszélés fordításával jelentkezett. A novella valóságoskiján túl nyelvtanilag is jól érzékeltette a mondanó jelképes utalását, a történeti részeket túl a pszichológiai leírásokat is.

Joó Agnesé volt a nehezebb feladat a Keresztény szobák című elbeszélés fordításával. Nemcsak terjedelme miatt. Összetett, több síkon mozgó, jelképesen kitárgyalt mondanivalóval kellett nyelvünkre ültetnie. Pontos jellemzéseket megoldani, pszichológiai fejlődést stilisztikailag is helyesen átültetni — műfordítani. A kötet novellafüzét elolvasva megállapíthatjuk, hogy egyetemista lányaink szép munkát végeztek. Csak néhány helyen ütközik ki, egy-egy bonyolultabb kifejezésnél a rutin hiánya. Elvegyülnek a kötet többi fordítója között. És ez egyáltalán nem kis dolog, ha figyelembe vesszük, hogy olyan sorba álltak, ahol Réz Ádám, Osztróvits Levente vagy éppen Tandori Dezső nevét olvashatjuk.

T. L.

NAPI KISLEXIKON

a légi közlekedésről

Az ember ősidőktől irigyelte a madarakat, élt benne a repülés vágya (Ikarosz — monda), de az olyan repülőeszköz, amely alkalmas a légi szállításra hadiok miatt találták fel. A rendszeres polgári légi közlekedés az első világháború idején használt nagyobb bombázógépek átalakításával valósult meg. Az első útvonalak (1919-től): Párizs—London és Berlin —Weimar voltak. A II. világháborúig különösen Nyugat- és Közép-Európában, az Egyesült Államokban, majd a Szovjetunióban fejlődött ki a légiforgalom, a menetrendszerű járatok rendszeres működtetése.

● Nagy távolságokra?

A kontinentális útvonalakon kívül hamarosan az interkontinentális légi útvonalakat is kifejlesztették, hiszen a hajóközlekedés lassúsága a XX. század emberét arra készítette, hogy az óceánok átrepülését is megoldja. A dél-atlanti-óceáni járatok 1934-ben, a csendes-óceániak 1935-ben, az észak-atlanti-óceániak csak 1939-ben, ez a közismerten kedvezőtlen időjárású terület felett nehezebb feladat volt. (Cskalov úttörő-repülése nyomán ezeket a járatokat az Északi-sarkvidéken átrepülve rövidítik meg.)

● Magyarországon?

Az átmenő légiforgalom 1922-ben, a hazai légi közlekedés 1923-ban indult meg, 1937-ben 3600 utast szállítottak, 1949-ben 32 700, 1960-ban 151 900 fő volt az utasforgalom, 1969-ben 318 000 utast szállított a MALEV.

● Légifolyosó?

Ma már olyan sok a rendszeresen közlekedő repülőgépek száma, hogy az átmenő légi közlekedésre kijelöltek a légtér sávjait — ezt nevezik légifolyosónak.

● Eszközei?

Maga a repülőgép, a repülőterek, az irányító és biztonsági technikai hálózattal.

Lázár Ervin

Zuhanó-repülés

13.

— Csak találkoztunk — mondta Csapó, és mosolygott. — Haragszik?

— Nem — mondta kis gondolkodás után a lány —, a cselekedetek önmagukban hordják a jutalmukat is, meg a büntetésüket is.

— Ez nekem bonyolult — mondta Csapó —, csak annyit mondhatok, hogy utána megálltam, és szerettem volna maga után rohanni... Az ember néha csináli hülyeséget.

Elszontyolodott.

— De utána megtanított egy kisfiút a milleszinkvescentóra.

— Honnan tudja?

A lány keresgélte a szemével a gyerekek között:

— Ott van — és odahívta a gyereket. — Megismered a bácsit?

A kisfiú azonnal rávágta:

— Millecsinkvescento — és megfogta Csapó kezét.

— Maga furcsa ember lehet — mondta elgondolkodva Krisztina.

Elállt a szél, újra dolgozni kezdtek. Az iskolások egy ideig még nézték a repülést, Bíró csak az első leszállás után szállt ki a gépből — többé nem. Tudta, hogy Csapó mindig kiszáll és odamegy a tanítónőhöz. Egy kanyart rosszul vett, megcsúszott a gép, a laikus talán nem is vette észre, de Csapó fölkiáltott:

— A szentségit!

— Valami baj van? — kérdezte ijedten Krisztina.

— Nem, nem, úgy látszik, kicsit megdobta a szél.

— Maguk barátok?

— Azt hiszem, igen — mondta Csapó.

— Szereti a barátját?

— Nagyon rendes ember — válaszolta a férfi és elszomorodott.

A következő forduló után elbúcsúzott tőlük a lány. Bíróhoz oda kellett menni a géphez, mert nem szállt ki csak akkor, amikor látta, hogy a lány búcsúzni akar.

Csapó kiszállt, azonnal.

— Már megy?

— Sietni kell a gyerekek miatt.

— Maga ugye, Verebesen tanít?

— Igen.

— Meglátogathatnám egyszer?

— Hát, ha van kedve, persze. És az autós-motorát hagyja otthon.

Egymásra nevettek.

— Legszívesebben már ma elmennék — mondta Csapó.

— Hát jöjjön — mondta kedvesen a lány.

Este a többiek kocsmába készültek, Csapó meg öltözködött. Bíró mogorván feküdt az ágyon, csizmas lábát a vaságy támlájára rakta.

— Na, nem jössz? — kérdezte tőle Pálkás.

— Nem, nincs kedvem.

— Mi bajod? — kérdezte Huszár csodálkozó arccal.

— Semmi. Fáradt vagyok.

Sötétben nézte Csapót, szeme résnnyire szűkült. Csapó az ablakilincsre lógatott tükröt, előtt kötötte a nyakkendőjét — kicsit meg kellett rogyantania a térdét, hogy jól lássa a bogot —, és dudorászott.

— Mi az, apa, kiborultál? — kérdezte vidáman Bíró, de a másik nem is válaszolt, Csapó csodálkozva feléje fordult.

— Dühös vagy valamiért?

— Ha valaki szabálytalanul bokszol, a harmadik mélyütés után leléptetik. Mehet a francba. Csak ebben a rohadt életben nem.

— Csak ebben, fiacskám, mélyütésekkel kell dolgozni. Itt a szabályosan bokszolókat agyonverik.

Bíró hallgatott.

— A feleségeddel van valami zűr?

— Erre sem felelt a másik, dühösen felállt és fel-le járkált a szobában.

Csapó már menni készült, mikor Bíró gyors, szinte durvának tetsző mozdulattal megfogta mellén a kabátot, maga felé fordította.

— És mégis azok győznek, akik betartják a szabályokat! Érted? A többi mind a szemétdombon fog megdőlni.

(Folytatjuk.)